

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
Hadtudományi Doktori Iskola

VARGA CSILLA:

CIVIL-KATONAI EGYÜTTMŰKÖDÉS
AZ EURÓPAI UNIÓ TAGÁLLAMAIBAN ÉS
AZ EURÓPAI UNIÓ KATONAI MŰVELETEIBEN

című doktori (PhD) értekezésének szerzői ismertetője
TÉZISFÜZET

Témavezető: Prof. Dr. Padányi József mk. vezérőrnagy

Budapest, 2022.

Tartalomjegyzék

Tudományos probléma megfogalmazása.....	3
Kutatási célkitűzések.....	4
Hipotézisek.....	5
Kutatási módszerek	6
Az értekezés felépítése – az elvégzett vizsgálatok fejezetenként.....	7
Összegzett következtetések	10
Új tudományos eredmények.....	13
Ajánlások.....	14
A kutatási eredmények gyakorlati felhasználhatósága.....	15
Publikációs jegyzék.....	16
Önéletrajz	18

Tudományos probléma megfogalmazása

A Zsigmond Király Főiskola, Nemzetközi Kapcsolatok szakos képzésén, Európai Unió szakirányon főként a kormányközi együttműködések témaköreiben és a tagállami összehasonlító elemzés módszertanában mélyedtem el.

Tanulmányaimat a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem (ZMNE) Biztonság- és Védelempolitika szakán folytattam, ahol a világméretű és regionális biztonsági kérdésekben is kínálkozott alkalom elmerülni. Továbbra is inkább az Európai Unió és műveletei álltak érdeklődésem homlokterében.

A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem majd átalakulásával, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) Hadtudományi Doktori Iskola (HDI) képzésének keretében nyelvismeretemnek (angol, spanyol, német) és korábbi előtanulmányaimnak megfelelő, specializált területen végzett kutatás volt a célom.

A nemzetközi kapcsolatok, Európai Unió kül- és biztonságpolitika, az Európai Unió katonai műveletei és a civil-katonai együttműködés az évek során így állt kutatási céljaim fókuszába. Az összehasonlító elemzés módszertanával is több munkám során foglalkoztam, és az egyik kutatási célom a doktori értekezésben is az volt, hogy mind a katonai műveletek, mind a tagállamok vonatkozásában az összehasonlított paramétereket mátrixban helyezzem el.

A tudományos alapvetést az Európai Unió (EU) kapcsán abban látom, hogy mind az intézményrendszer egészében, mind a kül- és biztonság, illetve védelempolitika területén jelentős változások mennek végbe, amelyek időszerűvé teszik az Európai Unió műveleti képességeinek, tevékenységének elemzését, vizsgálatát. Az EU biztonságpolitikája, mint szakpolitika megerősödött az elmúlt évtizedben, létrehozta az EU Külügyi Szolgálatot (EKSZ) és növelte békefenntartó műveleteinek számát is. Az Európai Unió az elmúlt két évtizedben három földrészen, több mint, harminc polgári és katonai műveletet indított válságkezelés céljából, eseti alapon létrehozott fegyveres erőre támaszkodva. Az Európai Unió által indított katonai műveletek az elmúlt évtizedben hangsúlyeltolódáson mentek keresztül, egyrészt a művelet földrajzi területét, másrészt a műveletet érintő közeget illetően. A hadszíntér áttevődött az Afrikai kontinens irányába, a műveleti közeg pedig a korábbiakhoz képest jelentős súllyal a haditengerészet felé.

Összevető elemzés, az Európai Unió egészére a huszonötökkel, annak biztonság- és védelempolitikájára vonatkozóan azonban a XXI. század küszöbén készült, és az csak a tizenötöket vizsgálta. Publikációk és doktori értekezések születtek az egyes tagállamok uniós külpolitikájának vizsgálata témájában, az egyes műveletek tekintetében is számos írásmű keletkezett, ugyanakkor az EU-28 vizsgálata, mind a szakpolitikák, mind a végrehajtás kereteit illetően hiánypótló lehet. A béke és biztonság megteremtése, és a műveleti részvétel összehasonlító irányú elemzése a meglévő ismeretek elemzése során új összefüggésekre, kölcsönhatásokra világíthat rá, a nemzeti, illetve ország csoportokra való bontás, kiegészítő kapcsolatokra mutathat. Az Európai Unió egyik vitás törekvése saját katonai képességek, ezen belül a civil-katonai együttműködés kialakítása is. A kutatási célok ezeket a mintákat is próbálják feltérképezni.

A kutatási téma elhatárolása szempontjából meg kell jegyezni, hogy az értekezéshez felhasznált irodalom gyűjtése és értékelése 2021. decemberig folyamatos volt, ugyanakkor a helyszíni munka szűkebb időintervallumban készült, átfogó képet nem, inkább csak kiegészítésként értékelhető adalékot adott, főként az egyes tagállamok vizsgálta paraméterei tekintetében, illetve az egyes katonai műveletek gyakorlati tapasztalatait illetően. A műveletek számának változása, a tagállamok részvételi folyamata (részvétel/opt out - önkéntes kimaradás/létszám-növekedés/csökkenés) nehezítő tényezők voltak, ugyanakkor a szempontrendszer egy statikus személetet is követelve igyekezett ezt korlátok közé szorítani.

Kutatási célkitűzések

- 1) Feltárni, az Európai Unió tagállamok biztonság- és védelempolitikájához való viszonyát, az Európai Unió katonai műveleteiben való részvételét, a felhalmozott tapasztalatokat, különös tekintettel a civil-katonai területeken. A tagállamok felelősségének vizsgálata a reagálásban és a proaktív felkészülésben, a jövőbeni védelmi rendszer kialakításában. A kutatás céljaként, az összehasonlítás és levonható tapasztalatok tükrében a jövőbeni rendszer kialakítását jobban meg lehet határozni.
- 2) Az Európai Unió tagállamainak összehasonlító vizsgálata a CIMIC intézmény, tevékenység orientáció és funkciók tükrében. A rendszer mögött álló erőforrás (humán, pénzügyi, technikai) allokáció és változásának vizsgálata (tartákosok helye, szerepe, kihelyezett tevékenységek, funkcionális szakértők bevonása). Az allokációk egymással párhuzamos, egymással ellentétes vagy stagnáló irányának függvényében levonható konzekvenciák és jövőbeni reaklási lehetőségek vizsgálata.
- 3) Bemutatni az Európai Unió katonai műveleteinek főbb csoportjait (EUFOR, EUNAVFOR és EUTM) és az egy csoporton belüli műveletek összevetése. A műveleti spektrum átalakulásának ismertetése. A hangsúlyeltolódás bemutatása az EU-vezette műveletek terén 2010-2020 között (földrajzi térben az Afrikai kontinens felé, műveleti közeg szerint a haditengerészet irányába). A csoportokba rendezés és párhuzamba állítás mellett, a különbségek, és jelentkező kihívások elemzése a jövőbeni tendenciák kialakításának jobb lehetőségét hordozza magában.
- 4) Az Európai Unió katonai műveletein belül megjelenő civil-katonai együttműködés és kapcsolatok kiemelése. Az Európai Unió katonai műveletek civil-katonai feladatai során felhalmozott tapasztalatok és azok értékelése. A jövőbeni képességek hatékonyabb fejlesztéséhez hozzájáruló elemek kiemelése. Az egyformán megjelenő műveleti célok, szerepek és funkciók, valamint az eltérő előnyök, hátrányok, lehetőségek és akadályok ismertetése. A megjelenő funkciók, speciális területek meghatározott szempontrendszer szerinti vizsgálata során jelentkező esetleges hiányosságok feltárása a további kutatási területeket is feltárja.
- 5) Keretbe foglalni a CIMIC definíció-rendszerét, illetve Európai Unió viszonylatban a civil-katonai interakciókat, kapcsolatokat, a civil-katonai együttműködés (CIMIC) és civil-katonai koordináció (CMCO) elméleti alapjait. A CIMIC definíciók: CIMIC mint, intézmény, képesség; felosztása irányultság, műveleti szint, műveleti időszak szerint. A CIMIC/CMCO rendszer és a hozzájuk kötődő feladatok, célok, háttér elemzése. Bemutatni a CIMIC/CMCO elméleti és gyakorlati különbségeit, szintjeit, céljait. Az összevetés során visszaható módon meghatározni a korábbi célkitűzésekben megjelenő elemekben a definíció rendszert és annak változását.

Hipotézisek

- 1) számú hipotézis: a tagállamok vezető szerepet játszanak az európai biztonsági és védelmi ambíció megvalósításában, felelősek nem csak a reagálásért, hanem a proaktív felkészülésért is. A tagállamok, ország csoportok elemzése, az egyezőségek, és különbségek, értékek, érdekek vizsgálata szempontjából levonható tapasztalatok alakíthatják a jövőbeni biztonsági és védelmi rendszert.
- 2) számú hipotézis: a tagállamok civil-katonai intézményrendszere, tevékenysége, funkciói, az eljárások és azok háttérében álló erőforrás (humán, pénzügyi, technikai) allokáció megváltozott. Az eloszlás a funkcionális szakértők bevonása és az outsourcing (kihelyezett) tevékenységek térnyerésével eltolódott. Az allokáció vizsgálat (egymással ellentétes, egymással párhuzamos, stagnáló erőforrás irányok) rámutatnak a jövőbeni lehetőségek és kihívások kijelölésére.
- 3) számú hipotézis: nagyobb léptékűvé és összetettebbé váltak az Európai Unió vezette katonai missziók, és az elmúlt bő évtizedben ennek spektruma három fő csoportba sorolhatóan alakult át, amelyből kettő – a haditengerészeti (EUNAVFOR) és kiképző (EUTM) műveletek – az Európai Unió tekintetében új típusú műveleteknek tekinthetők. Hangsúlyeltolódás figyelhető meg a haditengerészeti műveletek irányába, illetve a műveleti terület szerint az Afrikai kontinens felé. A műveletek értékelése, a gyakorlati tapasztalatok összegzése szükséges a jövőbeni műveleti képességek hatékonyabb fejlesztéséhez.
- 4) számú hipotézis: a műveletekben megjelenő civil-katonai együttműködés céljai, szerepei és funkciói egyformán vannak jelen és valósulnak meg, ugyanakkor az előnyök, hátrányok, akadályok és lehetőségek eltérnek egymástól. A különbségek a vizsgált hármas funkció és speciális területek (7) megjelenése alapján értékelhető önmagában, illetve tágabb kontextusban egyaránt.
- 5) számú hipotézis: az Európai Uniós terminológiában, és az Európai Unió vezette katonai műveletekben megjelenő civil-katonai interakciók, együttműködés és koordináció felértékelődtek, a szereplők köre kiszélesedett, a fogalomrendszer kibővült. A terminológia visszavezetése a műveletekben megjelenő civil-katonai együttműködés hármas funkciójára, és a vizsgált speciális területekre önmagában, és tágabb kontextusban is eredményez a jövőbeni rendszere kialakítására vonatkozó lehetőségeket. A tagállamok viszonylatában szintén, a civil-katonai intézményrendszer és az abban megjelenő definíció és fogalmi párhuzamok vizsgálata a gyakorlati alkalmazásra vonatkozó javaslatokat vetít előre.

Kutatási módszerek

Kutatási módszerként az indukció (egyes esetekből az általánosra való következtetés), a dedukció (következtetés az általánosról az egyesre), az analógia (hasonlóságon alapuló megegyezés), a komparatív elemzés (összehasonlítás, egyezőségek, különbségek azonosítása) lehetőségeit kívántam felhasználni. Az összehasonlítás a szerző által kiválasztott strukturált, fókuszált elemekre épül. Vizsgálataim során természetesen a szakirodalmi forrásokra és publikációkra jelentős mértékben támaszkodtam, amelyek magukban foglalták azok gyűjtését, rendszerezését, elemzését, és feldolgozását.

Elsődleges források például a CIMIC tanfolyamokhoz tartozó számadatok, amelyeket adott intézményeknél gyűjtöttem be, illetve a személyesen készített interjúk. Utóbbi előnye, hogy aktuális és speciálisan a tudományos probléma, illetve a felállított hipotézisekre adott válaszokat segítik, azonban hátrányuk lehet, hogy az egyéni igények kielégítésére szolgáló gyűjtés miatt némileg szubjektívek, illetve időigényűk, a már meglévő irodalom elemzésével szemben magasabb.

A szekunder irodalom azonban elengedhetetlen a tudományos kutatás során, és a téma mélyreható ismeretét segíti, amelyet igyekeztem, az értekezés írását megelőzően, a lehető legszélesebb körben kihasználni. A szakirodalom tanulmányozása során a témával foglalkozó szakemberek, kutatók által jegyzett publikációkat, korábbi doktori értekezéseket, kéziratokat is áttekintettem. Ezek egyrészt megalapozták a kutatási téma elhatárolását, másrészt, további nyitott kérdéseket is hagytak, nem csak számomra, hanem a következő kutató csoportok számára is.

Az összehasonlító elemzés szakirodalmi háttérét főként David Collier¹, és Arend Lipjhart² hivatkozásai adták. Az összehasonlító elemzés során, előre meghatározott paraméterek mentén gyűjtött adatokkal, azokat elemezve olyan összegzési eredményt vártam, amely a felállított hipotézisekre adott válaszokat támasztja alá. Collier szerint az összehasonlítás kiváló eszköz a hipotézis igazolására, és új hipotézisek felállítására egyaránt, így ezt az eszközt és a kimeneti mátrix tervét figyelembe véve a tagállami és művelési összevetést olyan eredményeknek tekinthetjük, amely önmagában is egészset alkot.

Lipjhart tézisei alapján az összehasonlító módszer, főként statisztikai adatokat is figyelembe véve elősegíti a fókuszálást. A tagállamok civil-katonai együttműködésének intézményei, vagy művelési részvételének vizsgálata során a költségvetés, a létszám adatok és ezek összevetése az értekezés során ezt alá is támasztja.

Az egyes esetek, mint az egyes tagállamok vizsgálata egy jelenség, vagy jelen esetben egy intézményi rendszer képességeit, működési hatékonyságát mutatja be, annak megértését segíti elő. A sokszoros esetek, jelen esetben az ország csoportok, nagyobb lehetőséget biztosítanak arra, hogy általánosságokat, egyezőségeket, és különbözőségeket fogalmazzanak meg.

A műveletek, és azok tapasztalatainak összevetése szintén meggyőzőbb eredményeket hozhatnak, mint az egyes esetekből levont konzekvenciák. Az értékelő kutatás során a sokszoros eseteket és összehasonlító paramétereket használva új ismeretszerzés, vagy új kontextusba helyezés a cél. A számadatok, az adott műveletek hivatalos weboldalairól, az Európai Külügyi Szolgálat honlapjáról, illetve a Military Balance 2021 kiadványból származnak. Továbbá az Európai Unió jogszabályainak tanulmányozása is részét képezte az alapkutatásnak.

¹ David Collier: A comparative method, in: <https://polisci.berkeley.edu/sites/default/files/people/u3827/APSA-TheComparativeMethod.pdf>, letöltés ideje: 2021.12.02.

² Arend Lipjhart: Comparative politics and comparative method, in: <https://www.jstor.org/stable/1955513>, letöltés ideje: 2021.12.02.

Az értekezés felépítése – az elvégzett vizsgálatok fejezetenként

Az értekezés egy háromszögben (három fejezetben) vizsgálja a kutatási célokkal összhangban felállított hipotéziseket. A háromszög csúcán a tagállamok állnak, akik felajánlott képességeikkel támogatják a műveleteket. A tagállamok elemzése mátrixban mutatja meg a kül- és biztonságpolitikához való viszonyukat, a műveletekben való részvételt, a tagállam és a műveletben megvalósuló civil-katonai relációkat (tagállami szinten a civil-katonai együttműködés az intézmény(rendszer)t, a képességeket, az erőforrás allokációt is magába foglalja, míg műveleti szinten azt a hármas rendszert, amellyel a parancsnokot, a műveleti célt és a civil lakosságot támogatja).

A háromszög két talppontja alátámasztja a tagállami intézmény, képesség és funkciórendszert. Egyrészt a műveletekben megjelennek mindazon elemek, amelyek a képességből, erőforrás allokációból és a biztonságpolitikai kollektív rendszerhez fűződő viszonyból erednek. Másrészt a tagállami képességek, erőforrás allokáció határozza meg a művelethez való hozzájárulás mértékét és azt, hogy milyen szerepet, funkciót tud betölteni a művelet során. A másik talpponton az elméleti és gyakorlati elemek állnak, a tevékenységek és intézkedések, amelyekkel a parancsnok, a művelet mandátumában megfogalmazott célok és a polgári lakosság támogatását végre lehet hajtani a műveletek során. Továbbá itt állnak azok az intézményi és intézmény-közi eljárások, tervezési és felkészítési fázisban jelen levő intézkedések, a humán és pénzügyi erőforrásokra és allokációra vonatkozó elvek is, amelyek a CIMIC irányultság tekintetében a nemzeti sajátosságok kialakulásában szerepet játszhatnak, és azok, amelyek az EU irányultságot erősíthetik a tagállamok döntései során, a NATO-é mellett (szemben nem jellemző, és nem is ellentét, mintsem prioritás vagy hangsúly különbségről van szó).

Az első fejezet a tagállamokat országcsoportokban, ugyanakkor az országokat egyenként is vizsgálta az EU közös kül- és biztonság-, illetve védelempolitikához való viszonyát illetően, valamint elemezte és értékelte az EU-vezette katonai műveletekben való részvételüket, és a CIMIC intézmény- és tevékenység rendszerét egyaránt. Alfejezetekben ismerteti a Balti államokat, Skandináv államokat, a Dél-Európai és Mediterrán térséget, a Kelet-közép Európai államokat, Benelux államokat, az Egyesült Királyságot és Írországot, illetve Ausztriát és Németországot. Az alfejezetek bekezdései maguk az ország elemzések. A kutatási cél tekintetében az összehasonlító elemzés és az abból készített mátrixok elméleti és gyakorlati elemeket is tartalmaznak, doktrínális alapoktól az alkalmazott intézményi és képzési rendszeren át a műveleti részvételig, különös tekintettel azok civil-katonai együttműködésre.

A CIMIC együttműködés területén a nemzeti sajátosságok, érdekek és értékek nehezíthetik a közelítést. Az EU és annak tagállamai már tettek egységesítési lépéseket, hogy CIMIC struktúrájuk és eljárási rendjük a civil-katonai együttműködés és kooperáció során a lehető legközelebbi legyen egymáshoz, és egymástól is igyekeznek átvenni a leghatékonyabb tervezési, végrehajtási formákat.

Az egyes ország-csoportokban az együttműködés, és a tapasztalatok megosztása az egyező értékek, érdekek mentén jól tetten érhetők. Az egyes tagállamok elemzéséből a CSDP-hez való viszonyból, a CIMIC tevékenységről, a nemzeti sajátosságokra vonatkozó következtetések levonására mátrixban került sor.

Az első mátrix a tagállamokat CIMIC orientációjuk, a CIMIC-et intézmény típusok alapján csoportosítja, a második tartalmazza a műveleti részvételt, ebből a két adathalmazból pedig több irányban lehet következtetéseket levonni.

A vizsgált paraméterek mentén megállapíthatók az erőforrás allokációban felfedezhető eltolódások, az outsourcing (kihelyezett) tevékenység és az ennek nyomán felértékelődő

funkcionális szakértői gárda bevonásának lehetősége, a képzés, kiképzés hangsúlyosabbá váló tényere egyaránt, de szignifikáns a tartalékos erők bevonásának megjelenése egyaránt.

Az első fejezet egyrészt feltárta a tagállamok biztonság- és védelempolitikához való viszonyát és a katonai műveletekben való részvételét. A műveleti hozzájárulással a tagállamok reagálnak a biztonságpolitikai kihívásokra, a műveleti felkészüléssel és a védelmi ambíció kiépítésével pedig proaktívan előzhetnek meg konfliktusokat.

Másrészt, az összehasonlító elemzés az első számú hipotézisre egyértelmű pozitív választ ad, azaz a tagállamok, habár egyezőségek, különbségek mutatkoznak az intézményrendszerükben és orientációjukban, felelősek a védelmi ambíció megvalósításában, a proaktív felkészülésben, a reagálásban, többi között a műveleti részvételükkel és hozzájárulásukkal.

A második kutatási cél a civil-katonai intézmény és állományának vizsgálata, illetve az erőforrás allokáció vizsgálatával és összehasonlításával valósult meg, amely a második számú hipotézisre ad pozitív választ.

A tagállamok összegző mátrixa a CIMIC orientáció, intézményi és erőforrás típus és megoszlás mellett áttelesen megmutatja a funkcionális specialisták és tartalékos erők bevonásának változó (emelkedő) tendenciáját, illetve a kihelyezett tevékenységek tényerését is.

Az Európai Unió közös biztonság- és védelempolitikáját nemzetközi porondon a leghangsúlyosabban a közös műveletek jellemzik. A második fejezet az Európai Unió által vezetett műveletek ismertetése, azon belül is a 2010-2020 közt folyó, katonai műveleteké. A műveletek általános ismertetésén túl, részleteiben kitér a fejezet a civil-katonai együttműködésre, feladatokra, tevékenységekre, funkciókra egyaránt. A műveletek három fő csoportban is összehasonlítási alapot kapnak: azaz EUFOR, EUNAVFOR (haditengerészeti) és EUTM (kiképző) műveletek egymással és egy csoporton belül is részletesen elemzésen keresztül mutatják be a mandátum és CIMIC hármaskörét, a speciális területek megjelenését, az erősségeket és hiányokat.

A kutatási célkitűzésekben foglaltak szerint, az EU vezette katonai műveletek bemutatása és három fő csoportba sorolása a 2010-2020-as vizsgált időszakban történt meg ebben a fejezetben. A csoportokon belül (EUTM, EUNAVFOR) a műveletek és azok CIMIC tartalma is összevetésre került. A műveletek közül a haditengerészeti és kiképző missziók, meglehetősen újak az EU történetében, ugyanakkor dinamikus fejlődés figyelhető meg ezen a területen. A CIMIC relációkat tekintve számos ajánlás, jövőbeni fejlesztési terület, és a tapasztalatokból levonható konzekvencia halmozódott fel. A műveletek részletes ismertetésével bizonyítható, hogy nagyobb léptékűvé és összetettebbé váltak az EU vezette műveletek.

Az erőforrás allokációra vonatkozó (funkcionális szakértői bevonás, tartalékosok bevonása, kihelyezett tevékenységek) is számos példa igazolja a műveletek elemzése során annak pozitív igazolását, miszerint változott és nőtt is e tevékenységek összetétele, funkciója, szerepe.

Az egyes műveleteknél kiemelten vizsgáltam a hármaskör megjelenését: civil-katonai együttműködés, civil környezet támogatása, katonai erő támogatása, illetve az első fejezetben a tagállamoknál vizsgált S1-S7 speciális területekre vonatkozó paramétereket, többi között a humanitárius és orvosi segítségnyújtást, nők és gyerekek helyzetének javítását, civil adminisztrációt, jogállamiság támogatását.

A műveleti csoportosítás átalakulására és bővülésére, a műveletek nagyobb léptékűvé válására, amelyet a harmadik hipotézis állított fel, a fejezet és a műveleti elemzések és összegzések egyértelmű pozitív igazolással szolgálnak, továbbá az átalakulással együtt végbemenő hangsúlyeltolódás a haditengerészeti és kiképző műveletek irányába is igazolható módon került szemléltetésre.

A műveletekben megjelenő és elemzett civil-katonai funkciók és speciális területek prioritásai eltérnek egymástól és ezek összehasonlítási eredményei rávilágítanak a jövőbeni irányvonalakra is. A tagállamok hozzájárulásai és a művelet sikere, illetve a kiszolgálni kívánt célok és ellátási területek ezektől a különbségektől nagyban függenek.

A harmadik fejezet az civil-katonai együttműködés (CIMIC) és koordináció (CMCO) fogalomtárának ismertetése, az elméleti és gyakorlati elemek kibontása. A CIMIC elkülöníthető felosztásai többi között irányultsága, a művelet szintje, időszaka szerint. Funkciók (polgári-katonai kapcsolattartás, saját erők támogatása, civil környezet támogatása), képesség (elméleti, fizikai, felkészítési), feladatok (kommunikáció, koordináció, információgyűjtés, elemzés, értékelés, műveleti tervezés, lebonyolítás, utómunka) ismertetése. A fogalmakon keresztül visszaható módon igazolja a kutatási célok és hipotézisek, a tagállamok és EU-vezette műveletek civil-katonai együttműködési relációit.

A civil-katonai együttműködés felértékelődését is alátámasztó feladatok (kommunikáció, koordináció, információ-gyűjtés, elemzés, értékelés, műveleti tervezés, lebonyolítás, utómunka), funkciók (polgári-katonai kapcsolattartás, saját erők támogatása, civil környezet támogatása), tevékenységek és képességek (elméleti, fizikai, felkészítési), azok irányultsága, szintje, és időszaka szerint elméleti összefoglalása is ebben a fejezetben történt meg. Az Európai Unió viszonylatban egyediként megjelenő CIMIC/CMCO rendszer háttérének, szintjeinek, céljainak és funkcióinak szöveges, részletezett, illetve egyszerűsített ábrán való bemutatása a politikai-stratégiai szint megértéséhez szükséges, illetve átvezet több fogalombővüléssel kapcsolatos elemhez.

A fogalomrendszer folyamatos változása és bővülése egyértelműen igazolható, és bizonyos hangsúly eltolódások is tetten érhetőek. Ahogyan a biztonsági kihívások és az EU ambíciószint és a tagállami felajánlások ennek a szintnek az emeléséhez hozzájárulnak, úgy alakulnak a külső keretei is az Európai Unió civil-katonai relációit illetően.

A fejezet alapvetően a CIMIC: miért, hol, mit és hogyan kérdéseire adta meg az elméleti választ, ami alátámasztja a gyakorlati mit, miért, hol és hogyan alkalmazást az EU tagállamokban és az EU-vezette katonai műveletekben.

A civil-katonai együttműködés helyének (hol?) és szerepének meghatározását (miért?) a katonai és a béketámogató műveletekben a mandátum határozza meg. A tagállamok hozzájárulása és az erőforrások biztosítása, illetve azok allokációja a garancia a hogyanra, azaz a végrehajtási képességekre mutat. A CIMIC tevékenység pedig az, amit (mit?) ténylegesen a művelet megvalósít. Az konceptuális megközelítés így támasztja alá a második fejezetben leírt műveleti részvétel és CIMIC relációjának tényleges megvalósulását.

Tagállami szinten a hol kérdésre az adott ország CIMIC intézménye a válasz, amelynek típusát is besorolta az összefoglaló mátrix az első fejezetben. A hogyan kérdésre az erőforrás és annak allokációja a válasz, amely a mátrixban és az elemzésben az állományi létszám és annak megoszlását jelenti: a hivatásos mellett a funkcionális szakértői gárda, a tartalékosok vagy készenléti erők és képességeik alkalmazását. A mit kérdésre válaszol a speciális területek, amelyet tagállamonként és összesített mátrixban elhelyezve láthatók a súlypont eltolódások. A miértre az orientáció ad választ, azaz a NATO, EU, nemzeti irányultság, és annak súlypontjai, prioritásai. Mind ezek mögött pedig az adott tagállam védelempolitikai dokumentumai, az út, amelyet az EU felé és az EU-ban megtett, a tradíciók, mint a semlegesség, vagy önkéntes kimaradás is adnak.

A fejezet célja, mint a doktori értekezés felépítésében felvezetett háromszög egyik tartó pillére, az elméleti alapok és azok viszonyának feltérképezése volt. A fogalmak és definíciók önmagukban is hangsúlyokat, kiemeléseket jelentenek, ugyanakkor a fogalmak és definíciók egymáshoz való viszonya is fontos, főként az Európai Unió és intézményrendszerének, működési mechanizmusának szempontjából tekintve. A CIMIC mellett megjelenő CMCO egy

olyan kiemelés, amely visszamenőlegesen teszi érthetőbbé az EU-vezette katonai műveletek mandátumát, az ellátott tevékenységet, kiemelve a CIMIC relációkat.

A tagállamok elemzése során a vizsgált paraméterek és a definíciók egymás mellé állítása, szintén visszaható szemszögből - tehát az elmélet tartópillér a gyakorlat mögött – segít megérteni a CIMIC mit, miért, hogyan, hol rendszerét?

Ahogy a tagállamok és műveletek vizsgálati paraméterei is egyediek, a szerző által kiválasztott és jellemzett tételek, amelyek a szerző által felállított hipotéziseket kívánták alátámasztani, a definíció és fogalmi háttér sem teljes körű, hanem a szerző által kiválasztott főbb fogalmak, illetve, azok, amelyek a mit, miért, hogyan, hol kérdésekre való válaszadás során értelmezhetők.

Összegzett következtetések

Doktori értekezésemben átfogó képet alkottam az Európai Unió kül- és biztonság, illetve védelempolitikájának fejlődéséről, változásairól, amelyek megteremtették, majd szélesebb spektrumban is lehetővé tették a műveleti részvételt a nemzetközi intézmény számára. Az Európai Unió és tagállamainak, kollektív biztonsági rendszerben elfoglalt helye, a nemzetközi politikai, és biztonsági fórumokon való megjelenése és szerepe az elmúlt két évtizedben jelentős átalakuláson esett át, az EU szerep felértékelődött, a hangsúlyok is eltolódtak. A NATO-hoz való viszonya, a tandem és önállósodási törekvések egyszerre, egymás mellett alakultak, fejlődtek.

A civil-katonai együttműködés, és azok feladatai, funkciói, intézményei elméleti/koncepcionális és gyakorlati téren is átalakultak. Az összehasonlítás, azaz a komparatív jelző, az Európai Unió által vezetett folyó, katonai műveletek egymással való összevetésére ugyanúgy utal, mint az Európai Unió tagállamok egymással, illetve ország csoportok alkotásán keresztül történő párhuzamba állítására.

Vizsgálatomat ennek keretében a kutatási céloknak megfelelően hajtottam végre, és az elveket, tapasztalatokat (objektív, és szubjektív elemek mentén) dolgoztam fel. A nemzetállamok viszonyát az EU kül- és biztonságpolitikájához, a CIMIC relációkat tagállamonkénti elemzésben, illetve mátrixban foglaltam össze, amely tényszerűen tartalmazza az intézményi, létszám és műveleti hozzájárulási adatokat egyaránt. Az objektivitást szolgálják a pénzügyi és emberi erőforrások adatainak felkutatása, összevetése és elemzése. A kutatási célkitűzéseknek megfelelően az értekezés úgy épül fel, hogy egy háromszögben helyezi el a fő területeket.

A háromszög csúcán a tagállamok állnak. Ők adják a magát az Európai Uniót, a hozzájárulásuk, képességeik, állományuk adja az EU-vezette műveletek gerincét. Az ország-elemzések azonos paraméterek mentén a mátrixban foglalják össze a következtetéseket, ugyanakkor további összefüggések, kutatási irányok számára is nyitott és alkalmas teret biztosítanak. A komparatív elemzés eredményei alapján, a cél annak felderítése volt, hogy a tagállamok milyen szerepet játszanak az európai biztonsági és védelmi ambíció megvalósításában. A tagállamok felajánlásai alapján jönnek/jöhetnek létre az EU-vezette katonai műveletek, így bizonyossá vált, hogy egyértelmű szerepük van a proaktív felkészülésben, a műveletek végrehajtásában, a tapasztalatok értékelésével pedig a jövőbeni válaszlehetőségek megalkotásában. A tagállamok vizsgált paraméterei és az abból levonható tapasztalatok alakíthatják a jövőbeni védelmi és biztonsági rendszert. A rendszerbe sorolt intézmény típusok, allokációs (humán, pénzügyi) tendenciák alapul szolgálnak mind a tartalékos rendszer fejlesztési lehetősége, a funkcionális szakértői gárda, civilek bevonása, kihelyezett tevékenységek számára a civil-katonai együttműködési folyamatokban. Az első fejezet tagállami elemzései, kimeneti mátrix ábrái és a részleteket ismertető diagrammal kísért

levezetések alátámasztják a kutatási célban, és az első, illetve második hipotézisben megfogalmazott állításokat.

A háromszög egyik tartópillére, az ambíciószint fenntartásához tartozó tagállami hozzájárulással induló műveletek kibontása. Nagyobb léptékűvé és összetettebbé váltak az EU-vezette műveletek az elmúlt bő évtizedben. Új típusú műveletek (EUNAVFOR, EUTM) jöttek létre, a hangsúlyeltolódás mind a közegben (tengeri), mind a földrajzi térben (Afrika felé irányultság) megfigyelhető.

A háromszög másik tartópillére az EU terminológiában és az EU-vezette katonai műveletekben megjelenő civil-katonai együttműködések, amelynek felértékelődő szerepét vizsgáltam, az elméletből visszautalva a gyakorlati alkalmazásra. Pozitívan változott a civil-katonai együttműködés szerepe, amellyel együtt a szereplők köre kiszélesedett, az intézményrendszer a kihívásoknak megfelelő erőforrásokkal rendelkező modern szervezetté vált a tagállamokban. Mind a kormányzati, mind a nem-kormányzati szervek, mind a civil szereplők köre prosperál a kihelyezett/kihelyezhető tevékenységi körökből, annak ellenére, hogy bizonyos nehézségeket tapasztalnak.

Az erőforrás allokáció megváltozott. A funkcionális szakértők bevonása növekedett. A tartalékos erők bevonása, szerepe változott. A kihelyezett tevékenységek és az ez által bevonható szervek és személyek köre is változott. A CIMIC képesség, képzés/kiképzés nemzeti/nemzetközi rendszere hangsúlyosabb lett. A meglévő struktúrák erősödtek, de az új típusú műveleteknek megfelelően bővült a képzési, kiképzési rendszer, nemzeti, és nemzetközi szinten is, illetve a civilek bevonhatósága is hangsúlyosabb szerepet kapott.

A tagállamok műveleti részvétele és a tapasztalatok a nemzeti sajátosságok vizsgálata rámutat olyan eltérésekre és egyezőségekre, amelyek hasznosíthatók, tovább elemezhetők. A huszonnyolc tagállam általam vizsgált paraméter rendszere rugalmasan alakítható, és bővíthető, abból hasznosítható minták már levonhatók.

Az első fejezetben részletes betekintést engedtem, a tagállamokat ország-csoportokban, ugyanakkor egyenként is vizsgálva, az EU közös kül- és biztonság, illetve védelempolitikához való viszonyába, az EU-vezette katonai műveletekben való részvételükbe, és a CIMIC intézmény és tevékenységi körükbe. A műveletek mandátumában is megjelenik, világosan és megvalósítható, reális módon, a közös cél, ugyanakkor a nemzeti hozzájárulásból fajadó lehetőségek, elvárások, ambíciószintek is. Az első fejezet objektív elemek (CIMIC képzés, létszám, intézményi sajátosságok) mellett egyes esetekben szubjektív (műveleti tapasztalatok) keretében is értékelt a tagállamokat. A nemzeti kompetenciák, az esettanulmányok, a felkészítési, kiképzési tapasztalatok megosztása szempontjából az önértékelő, és több országot összevető felmérések ugyanis hasznosak a jövőbeni tevékenység tervezése és kialakítása szempontjából. Az egyes ország-csoportokban az együttműködés, és a tapasztalatok megosztása az egyező értékek, érdekek mentén jól tetten érhetők. Az első fejezetben megformált mátrix táblázatok az egyes tagállamok elemzéséből a nemzeti sajátosságokra vonatkozó következtetések levonásáig tartalmaz adatokat. Az első mátrix a tagállamokat CIMIC orientációjuk, a CIMIC-et intézmény típusok alapján csoportosítja, míg a második mátrix tartalmazza a műveleti részvételt. Ebből a két adathalmazból pedig több irányban lehet következtetéseket levonni. Az értekezés vizsgálati összegzése szempontjából és önálló kutatási eredményként legjelentősebb kimeneti pontként a mátrix ábrák tekinthetők. A tagállamok egyezőségeket és különbségeket is mutatnak. A kollektív biztonsági rendszerben az EU/NATO tagság, semlegesség, önkéntes kimaradás fontos különbségekre mutat rá, de a szomszédságpolitika, hagyományos regionális együttműködések is alapját képezik a proaktív felkészülésnek, reagálásnak, a védelmi ambíció megvalósításához történő nemzeti felajánlásnak. A CIMIC intézményi keret, funkciók, képességek tekintetében is meghatározók a szövetséghez tartozás, a nemzet gazdasági/politikai/katonai potenciálja, erőforrásai és a nemzeti struktúrák hagyományai egyaránt.

A második fejezetben feltártam, hogy nemzetközi porondon az Európai Unió közös biztonság- és védelempolitikáját a legaktívabban a közös műveletek jellemzik és ismertettem az EU-vezette katonai műveletek csoportosítását, mandátumait, főbb jellemzőit. Az EU-vezette polgári, rendőri és katonai műveletek több kontinensen, különböző célkitűzésekkel, létszámmal, intenzitással, és időtartamban folynak, ezt részleteiben mutattam be. A katonai műveletekben jelen lévő CIMIC tevékenységet prezentálva feltártam, hogy a folyó katonai műveleteken belül milyen eltérések mutatkozhatnak, azok célját és feladatait illetően. A műveletek egymással való összevetése, az objektív, és szubjektív beszámoló, esettanulmányok számos, a hipotézisben feltett kérdésre vonatkozóan következtetéseket eredményeztek.

Három fő típusban került sor a műveletek csoportosítására és összevetésére: EUFOR, EUNAVFOR és EUTM műveletek. Az EUNAVFOR Atalanta, EUNAVFOR MED Sophia és Irini műveletek közege más műveletektől eltérően nem a szárazföld. Ugyanakkor szárazföldi CIMIC kiegészítő tevékenység igénye itt is felmerül. Az EUTM Somália, EUTM Mali, illetve EUTM RCA, amelyek céljait, jellegét tekintve azonosak, ugyanakkor a kiképzendő állomány összetétele más adottságokkal, más hiányosságokkal küzd, a CIMIC-nek pedig más jellegű kihívásokkal kell szembenéznie. Így tehát bizonyos műveletek, amelyek azonos csoportban helyezhetőek el például: a műveleti közeg vagy a műveleti feladatok fókusz szerint, az elemzések során eltérő következtetésekbe engedtek bepillantást.

A műveletek spektruma kibővült, új típusú műveletek jöttek létre. Az EUNAVFOR műveletek a közeget illetően (haditengerészeti) jelentősek, a civil-katonai kapcsolatokat a szárazföldi és tengerészeti körzet közötti paraméterek is jelentősen befolyásolják, a bevont kormányzati, nem-kormányzati szervek száma és szerepe megnőtt és átalakult, a képességek, a képzési/kiképzési rendszer, és az erőforrás allokáció is ehhez igazodik. Földrajzi területet illetően pedig megfigyelhető az EU-vezette műveletek az Afrikai kontinens felé irányuló hangsúly eltolódása. Új típusú műveletek a kiképző missziók is, amelyek szintén az Afrikai kontinens felé irányulnak, ahol a katonai és kultúr-antropológiai kérdések előtérbe kerülhetnek.

A harmadik fejezetben a kutatási céloknak megfelelően a civil-katonai együttműködés fogalomrendszerének körbevezetésén keresztül a civil-katonai együttműködés funkcióit, feladatait, tevékenységi körét, intézményeit vettem figyelembe. Mélyebben elemeztem az Európai Unió politikai-stratégiai szintjét érintő CIMIC és CMCO rendszerét és a kettőt, szintjei, háttere, céljai alapján összevetve vontam le következtetéseket az Európai Unió intézményi, doktrínális, képességbeli elemeire vonatkozóan. A képzés, kiképzés, erőforrások (emberi, fizikai) elméleti alapjait is ez a fejezet adja meg, amely később az ország elemzések során gyakorlati keretbe helyezze is elemzésre kerül.

Az harmadik fejezetben visszautalva a műveleti CIMIC együttműködés megjelenésére és a tagállamok CIMIC intézményi rendszerére, a civil-katonai együttműködés fogalmaköre, a terminológia új hangsúlyokat kapott, a szereplők köre szélesedett, az érintett intézmények, feladatok, funkciók spektruma felértékelődött. A fogalomkör folyamatos bővülése mellett az elmúlt évtized műveleti környezeti változása a doktrínális bővítést indokolta. Az elméleti bővítés pedig visszahat a műveleti alkalmazásra, valamint a tagállamok nemzeti, civil-katonai relációra egyaránt, így szorosan kapcsolódik a további hipotézisekhez is. A megváltozott terminológia kihat a gyakorlati alkalmazásra és így a képességek kialakítására és alkalmazására, amely pedig erőforrás allokációt igényel. Az erőforrás allokációban megfigyelhető a funkcionális szakértői gárda, valamint a tartalékos erők helyének szerepének változása, felértékelődése, és a kihelyezett tevékenységek átalakult formájára is igazolást ad mind a szöveges elemzés, mind a kimeneti mátrix, amely a tagállamokat, ország csoportokat, és a műveleti részévelt is mutatva, a műveletre gyakorolt hatást is igazolja.

Új tudományos eredmények

- 1) Feltártam az EU-28 országainak, ország csoportjainak részletes elemzését, amely a kollektív biztonsági rendszerhez, az EU biztonság- és védelempolitikához való viszonyukat, az EU vezette műveletekben való részvételt, a tagállamok civil-katonai intézmény, feladatrendszerét és állományát elemezte. Ilyen jellegű, az EU-28-ra irányuló vizsgálat nem készült.
- 2) Megalkottam a tagállamok CIMIC orientáció/intézmény/tevékenység/állomány, illetve az EU-vezette műveletek/tagállami részvétel mátrix ábrákat. A mátrix táblázatok és a szöveges értékelés az EU-28 komparatív vizsgálatát illetően hiánypótló lehet, ilyen jellegű összehasonlítás nem készült.
- 3) Elemeztem és rendszereztem az EU tagállamok az EU-vezette, folyó, katonai műveleteiben való részvételét, mandátum, hozzájárulás, ellátott tevékenység – bele értve a CIMIC tevékenységet is – mentén. Összevettem egymással az azonos típusú műveletek (a műveleteket három csoportra osztva: EUTM, EUNAVFOR, EUFOR) mentén felállítható párhuzamokat és különbségeket, erősségeket és jövőbeni lehetőségeket, illetve kihívásokat. Az objektív elemek mentén történő összehasonlítást a műveleti tapasztalatok esetében szubjektív adatok és információ is kiegészítették.
- 4) Megjelenítettem és elemeztem a műveletekben megjelenő erőforrásokat (humán, pénzügyi, technikai) annak eloszlását, illetve az allokáció-eltolódás tendenciáit (stagnáló, növekvő, csökkenő). A változás-vizsgálat kiterjedt a tartalékos rendszer, funkcionális szakértői gárda, a kihelyezett tevékenységek területére egyaránt.
- 5) Igazoltam Európai Unió relációban a civil-katonai együttműködés fogalomrendszerének és terminológiájának felértékelődését, bővülését, a szereplők számának kiterjedését, azzal, hogy az elméleti/konceptcionális, és fizikai/gyakorlati hangsúlyokat, a feladatok, háttér, szintek és célok szintjére vezetem vissza.

Ajánlások

Jelen értekezés, a kutatott téma összetett jellegére tekintettel számos, önállóan is kutatható részterületre és azok közötti összefüggések feltárására koncentrált. A feladat komplexitásából eredően, számos, relevánsnak tartott részterület, a terjedelmi korlátok miatt, illetve a földrajzi és időbeni körülhatároltság következtében nem került kifejtésre. A nem vizsgált részterületek további vizsgálata és a későbbiekben azok beillesztése egy kiterjedtebb, szintetizáló műbe, a jövő kutatói számára jelenthet új tudományos kihívásokat. Az EU tagállamok létszámának változása, a műveletek számának és típusainak változása, átsorolása mind újabb paramétereket adhatnak ezen meglévő összehasonlító elemzés és mátrixok adataihoz. A műveleti tapasztalatok folyamatos bővítése is számos kutatási területet nyitva hagy. A fentiekkel összhangban az értekezés több helyen hagy olyan nyitott kapukat, ahol a további kutatások elvégzése indokolt lehet egy-egy kérdéskör vonatkozásában.

Kiemelt javaslat, a haditengerészeti környezetben történő CIMIC vizsgálata, és tapasztalatainak feldolgozása, illetve az EUTM műveletek további kutatása. A kutatói munkám kezdetekor még csak egy EUNAVFOR művelet, később már három haditengerészeti művelet folyt, amely az EU történetében új típusú kihívás, és ezért aktuális az elemzése. Ezek a CIMIC területét is érintetik, hiszen világossá vált, hogy eddig a szárazföldi műveletekre alkalmazott tevékenység kiterjesztése a haditengerészeti műveletek során is létjogosultságot szerez.

A tengeri környezetben alkalmazott, aktív jelenlét, ellenőrzés, humanitárius tevékenység során a kormányzati, nem kormányzati szervekkel, civil hajózási, szállítási társaságokkal, civil állományú legénységgel történő kapcsolat-tartás, információ-csere ugyan nem hagyományos CIMIC feladatok, de nem választhatóak el a teljes műveleti spektrum céljaitól. A haditengerészeti környezetben végzett funkcionális szakértői tevékenység, illetve civil-katonai együttműködések nem jelentik azt, hogy azoknak fizikailag a tengeren szükséges megvalósulniuk, hiszen az NGO-kal, kormányzati szervekkel történő kapcsolatok jórészt továbbra is a szárazföldi központokban jönnek létre, de maga a művelet területe a tengeri közeg.

Az EUTM műveletek kapcsán szintén elmondható, hogy a kutatások kezdetekor egy-két, majd három ilyen típusú művelet volt összevethető, azok is inkább csak a kezdeti nehézségek, mintsem eredményesség vonatkozásában. Az EUTM műveletek a legújabb típusú EU indította katonai műveletek, az értekezés zárásakor is indult egy újabb EUTM művelet, amelynek későbbi beillesztése az összehasonlításba ajánlatos lehet (EUTM Mozambik).

Napjaink biztonsági kihívásait tekintve érdemes nemzetközi kitekintésen keresztül folyamatosan vizsgálni a várható EU-vezette katonai műveletek lehetőségeit. Érdemes a meglévő szempontrendszer új elemekkel bővíteni, esetleg összevonásokra, vagy szélesebb tagolásokra kerülhet sor.

A szerző által kijelölt vizsgálati paraméterek is bővíthetők. A levont konzekvenciák mellett, többi között az erőforrás allokáció tekintetében szintén nyitott kapuk maradtak, további tendencia-elemzés és jövőbeni fejlesztési lehetőség vár a jövő kutatóira.

A kutatási eredmények gyakorlati felhasználhatósága

A kutatás eredményeitől azt vártam, hogy egyfajta ország-csoportalkotással, modellek felállításával az EU CFSP és missziós (ezen belül pedig CIMIC) tevékenységéből levonhatóvá válnak olyan konzekvenciák, amelyek megmutatják, hogy hasonló gazdasági, katonai potenciállal bíró országok, mely területeken értek/érnek el sikereket, és melyek azok a mozgási tengelyek, amelyek mentén változásokra van szükség, illetve ezek milyen irányba szükségesek. Ezek a Magyarországgal történő összevetésre is alkalmasak lehetnek. Közös fellépés esetén minden tagállam egyéni és közösségi érdeke is, hogy tisztában legyen képességei, korlátai, erősségei, illetve sebezhető pontjai részleteivel, amely egy komparatív elemzés során feltárt információ alapján világosabbá, áttekinthetővé vált.

A hiány, amelyet a disszertáció be kívánt tölteni: egy az EU-28-akra, meghatározott paraméterek mentén kialakított összehasonlító elemzés, amely az EU CFSP-hez, az EU-vezette műveletekhez való viszony mellett, a tagállamok CIMIC intézményeit és tevékenységét, a közös kül- és biztonság-, illetve védelempolitikát támogató civil-katonai együttműködési elemeket tárta fel. Objektív és szubjektív műveleti tapasztalatokat rendszerezett mátrixba, amelynek előzményeként több területet vizsgált.

Az értekezés tudományos eredményét azok a megállapítások adják, amelyekre az összehasonlító elemzés során a tagállamok, ország-csoportok, a tagállamok CIMIC intézményei, a műveleti tapasztalatok objektív és szubjektív feltárása során fény derült. A tagállamok, ország csoportok jellemző vonásai mellett, az EU-vezette műveletek csoportosítása, összevetése során is azonosságok és különbségek összevetésére került sor. Az ország-csoportok egyfajta modellként is értékelhetők, hiszen elsősorban földrajzi, ugyanakkor geopolitikai hasonlóságok mentén teremődnek egyezőségeik, történelmi, társadalmi, gazdasági és katonai paramétereik és potenciál mentén azonban jelentős eltérések mutatkoznak. Az erőforrások (humán, pénzügyi, technikai) és allokációjuk tekintetében is olyan következtetések jöttek létre, amelyek további elemzéssel a jövőben jobb, a kihívásokra megfelelőbb reagálást tehetnek lehetővé. A humán erőforrás tekintetében elsősorban a tartalékosok, funkcionális szakértői gárda alkalmazásának további lehetőségeit emelném ki.

A technikai és pénzügyi források tekintetében folyamatos a felzárkózás, felajánlás, ezen a területen a művelet mandátumával és céljaival összhangban történik csökkenés, növekedés, vagy stagnálás. A humán erőforrás a képzés, kiképzés, a szakértelem és speciális területekre való felkészítés irányában nagyobb szórást mutat, és több kihívást is jelentett a műveleteknek főleg a kezdeti szakaszaiban.

Publikációs jegyzék

A PUBLIKÁCIÓ TÍPUSA

Lektorált folyóirat cikkek (online is) - Magyarországon megjelenő idegen nyelvű folyóiratban

- (1) VARGA Csilla: *Civil-Military Cooperation (CIMIC) Pre-deployment and Orientation Courses in Europe, part 1.*
- In. Hadtudományi Szemle, ISSN 2060-0437, 2012. 5. évf. 2. sz. – p. 311-319.
https://demo.repozitorium.uni-nke.hu/xmlui/static/pdfjs/web/viewer.html?file=https://demo.repozitorium.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/10836/varga_cs1_311_319.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- (2) VARGA Csilla: *Civil-Military Cooperation (CIMIC) Pre-deployment and Orientation Courses in Europe, part 2.*
- In. Hadtudományi Szemle, ISSN 2060-0437, 2012. 5. évf. 2. sz. – p. 320-325.
https://tudasportal.uni-nke.hu/xmlui/static/pdfjs/web/viewer.html?file=https://tudasportal.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/20.500.12944/10837/varga_cs2_320_325.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- (3) VARGA Csilla: *Chile in the EUFOR mission in Bosnia and Hercegovina*
- In. AARMS, ISSN 1588-8789, 2012. vol. 11. issue 2. – p. 217-224.
https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/13598/Chile%20in%20the%20EUFOR%20mission%20in%20Bosnia%20and%20Hercegovina_aarms_2012_2.pdf;jsessionid=0388D84802B26CAB5472EE7EAA2616ED?sequence=1

Lektorált idegen nyelvű előadás

- (1) 2nd International Conference for Young Security Policy Experts (2013. május 16. Budapest, NKE)
Csilla VARGA: *CIMIC/CMCO in the European Union*
ISBN 978-615-5305-11-5, NKE/BISZAK, Budapest, 2013.
- (2) 3rd International Conference for Young Security Policy Experts – 2014.05.29. Budapest, NKE
Csilla VARGA: *Civil-Military relations in some European Union member states part 1*, BISZAK, Budapest, 2015. ISSN 2062-4379
- (3) 3rd International Conference for Young Security Policy Experts - 2014.05.29. Budapest, NKE
Csilla VARGA: *Civil-Military relations in some European Union member states part 2*, BISZAK, Budapest, 2015. ISSN 2062-4379

Magyar nyelvű előadás, konferencia kötet megjelenés.

- (1) VARGA CSILLA: *Az Európai Unió biztonság- és védelempolitikáját támogató civil-katonai együttműködés és koordináció a folyó katonai műveletek tükrében* – 2014.02.14. Budapest, NKE
-in: *A hadtudomány és a 21. század konferenciakötet*, pp. 23-49.
ISBN 978-963-89560-4-0, DOSZ, Budapest, 2014.
- (2) VARGA Csilla: *Az önkéntes műveleti tartalékos rendszer a haza szolgálatában* – 2013.10.25. Budapest, NKE
A haza szolgálatában konferenciakötet, pp. 303-314.

Lektorált folyóirat cikkek (online is) magyar nyelvű mértékadó folyóiratban

- 1) VARGA Csilla: *Civil-Katonai Együttműködés és Civil-Katonai Koordináció az Európai Unióban*
In. Hadtudományi Szemle, ISSN 2060-0437, 2011. 4. évf. 3. sz. – p. 119-125.
https://tudasportal.uni-nke.hu/xmlui/static/pdfjs/web/viewer.html?file=https://tudasportal.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/20.500.12944/1332/2011_3_tt_varga_csilla_119_125.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- 2) VARGA Csilla: *Hadikultúrák – Az Európai Unió ATALANTA – Szomáliai, katonai művelete*
In. Hadtudományi Szemle, ISSN 2060-0437, 2011. 4. évf. 4. sz. – p. 65-69.
https://demo.repozitorium.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/1330/2011_4_br_varga_csilla_2_65_69.pdf?sequence=2
- 3) VARGA Csilla: *Bosznia-Hercegovina útja az Európai Unió felé a 2011. évi haladási jelentés tükrében*
In. Hadtudományi Szemle, 2011. 4. évf. 4. sz. – p. 70-74.
http://epa.oszk.hu/02400/02463/00011/pdf/EPA02463_hadtudomanyi_szemle_2011_4_070-074.pdf
- 4) VARGA Csilla: *A közös kül- és biztonságpolitikát támogató Civil-Katonai Együttműködési intézmények, tevékenység és doktrínák az Európai Unió tagállamaiban, 1. – Skandináv országok*
In. Felderítő Szemle, ISSN 1588-242X, 2012. XI. évf. 2. sz. – pp. 156-176.
<https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/fsz/2012-2.pdf>
- 5) VARGA Csilla: *A közös kül- és biztonságpolitikát támogató Civil-Katonai Együttműködési intézmények, tevékenység és doktrínák az Európai Unió tagállamaiban, 1. – Balti államok*
In. Felderítő Szemle, ISSN 1588-242X, 2013. XI. évf. 3-4. sz. – pp. 152-170.
<http://knbsz.gov.hu/hu/letoltes/fsz/2012-3-4.pdf>
- 6) VARGA Csilla: *A kulturális antropológia igénybevétele az Európai Unió Szomáliai Hadműveletében*
In. Hadtudomány, ISSN 1588-0605 (online kiadásváltozat) 2013. XXIII. évf. 1. sz.
http://real.mtak.hu/6784/1/2013_e_Varga_Csilla.pdf
- 7) VARGA Csilla – Bokros Tünde Ibolya: *A civil-katonai együttműködés képessége az Európai Unió vezette műveletekben és fejlődése hazánkban*
In. Honvédségi Szemle, 146. évf. 2018.06.sz. – pp. 104-122.
https://honvedelem.hu/files/files/113394/hsz_2018_6_beliv_104_122.pdf
- 8) VARGA Csilla: *Civil-katonai együttműködés az Európai Unió tagállamaiban: Görögország, Ciprus, Málta, Bulgária*
In: Hadtudományi Szemle, 13. évf (2020) 3. szám. pp. 87-98.
http://real.mtak.hu/123366/1/HSZ_2020_3-7_Varga_87-98.pdf

Önéletrajz

Név: Varga Csilla Orsolya (ÖMT őrnagy)
E-mail: csillagent@gmail.com
Telefon: +36 70 221 1717

MUNKAHELYEK

- 2017- Haditechnikai engedélyezési referens a Budapest Főváros Kormányhivatala, Haditechnikai Osztályán.
- 2014-17 Nemzetközi projektvezető a Versys Clinics – Humár Reprodukciós Intézet Kft-nél.
- 2013-14 Projekt-elemző és szervező a Simplexion Informatikai Kft-nél.
- 2008-13 Minőségbiztosítási munkatárs, üzletfejlesztési asszisztens, irodavezető, belső auditor a Somody Holding cégeinél: Egészségügyi Szakértő Műhely Kft., CIRIS Reprodukciós Intézet.
- 2007-08 Hivatásos tisztként feldolgozó a Nemzetbiztonsági Szakszolgálatnál.
- 2005-07 Irodavezető E.ON Hungária és E.ON Erőműveknél - Gönyű erőmű projekt.
- 2000-01 Személyi asszisztens az amerikai partner mellett a Deloitte & Touche Adóosztályán.
- 1999-00 Irodavezető, Bábolna Rt. Vezérigazgató Budapesti kirendeltségén.
- 1997-99 Az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság, Nemzetközi Kapcsolatok Főosztálya előadója a főosztályvezető titkárságán.

TANULMÁNYOK

- 2020- Nemzeti Közszerződési Egyetem, Honvédtisztképző kar, **Hadtudományi Doktori Iskola** egyéni felkészülője. Műhelyvita időpontja: 2022.05.11.
- 2010-2019. Nemzeti Közszerződési Egyetem, Honvédtisztképző kar, Hadtudományi Doktori Iskola, levelező tagozatán abszolutóriumot szerzett doktorandusz.
- 2006-2008 Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Biztonság- és Védelempolitika szak, mesterképzésén diplomát szerzett tanulója. A Szárazföldi Műveletek Tanszék, CIMIC-PSYOPS tudományos diákkörének tagja.
- 2001-2005 Zsigmond Király Főiskola, Nemzetközi Kapcsolatok szak, alapképzés, EU szakirányon diplomát szerzett tanulója. Ddemonstrátor és pályázati koordinátor a Nemzetközi és Politikai Tanulmányok Tanszéken, a főiskola futócsapatának kapitánya.
- 1995-1997 Xantus János Idegenforgalmi Technikusképző, angol-német tagozatán idegenforgalmi ügyintéző, szállodamenedzser, valutapénztáros, illetve felsőfokú idegenvezető képesítést szerzett tanulója.
- 1994-1995 Dover Nyelvi Centrum felsőfokú angol tanfolyamának elvégzése.
- 1990-1994 Szinyei Merse Pál Gimnázium, spanyol-német speciális tagozaton érettségit szerzett tanulója.

NYELVTUDÁS

Angol tárgyalási szintű, EU és gazdasági szaknyelvvvel, illetve NATO STANAG 3 és ARMA katonai szaknyelvvvel bővítve.

Spanyol tárgyalási szintű, EU és gazdasági szaknyelvvvel bővítve.

Német társalgási szintű, belkereskedelmi szaknyelvvvel bővítve.

Jelnyelv, A1 szint.

SZÁMÍTÓGÉPES ISMERET

Word for Windows, Excel for Windows, Power Point, Lotus Notes, Access, Outlook, iktatórendszerek, SAP, Share Point, Fájelkezelők, Internet, kormányzati programok, Redmine, Wikidoku, honlap készítés/fejlesztés.

EGYÉB KÉPESÍTÉSEK

Gépírástudás, angol nyelven is (80 szó per perc). B kategóriás vezetői engedély.
ORFK-BPSZ intézkedés-taktikai vizsga. Fegyvervizsga.
Képesített belső auditor. Közigazgatási Alapvizsga.
Nemzetbiztonsági Szakszolgálat felsőfokú képesítés.

EGYÉB SZAKMAI GYAKORLAT

Európai Parlament (Brüsszel, Strasbourg), gyakornok, *Europol* Adatvédelmi Felügyelő Hivatala, gyakornok, *Magyar Országgyűlés Irodaháza*, gyakornok, *Hungexpo* rendezvények, tolmács.

SZAKMAI-TUDOMÁNYOS ÉS KATONAI TEVÉKENYSÉG

- ÖMT kiképzés, 25. Klapka György Lövészdandár, Tata (2013).
- Békefenntartó gyakorlat – Strausberg/Lehning (2007).
- Camp Butmir, *Sarajevo*, BiH, PSOTC – Béketámogató Műveleti Központ – NATO CIMIC és Euro-atlanti Biztonság tanfolyamok (2011, 2012).
- CIOR Language Academy: *Vyskov*, Katonai Akadémia, *Gynia*, Haditengerészeti Akadémia (2010).
- CCOE és NATO JADL online tanfolyamok: CCOE NATO CIMIC STAFF Worker and Field Worker ADL 141, CCOE NATO CIMIC/CMC ADL 143, NATO JWC Newcomers Introduction Training, ADL 091, NATO Gender Perspective ADL 135, Role of Gender Advisors in Operations ADL 168, Cultural Awareness ADL 006, NATO and EU Relations ADL 065, NATO ROE – Rules of Engagement ADL 111, Principles of COIN ADL 145, ISAF Basics ADL 104, ISAF MAT – Military Advisor ADL 109, NATO Intel Overview ADL 046, Conflict Management and Negotiation ADL 018, CRC – Crowd and Riot Control ADL 040, Considerations of Civilian Deployment ADL 137, Legal Aspects of Combatting Terrorism PCS 022, Peace Keeping Techniques ADL 069, Security Policy and Information Technology ADL 043, Map Reading ADL 067, Cultural Awareness ADL 006, TEPSO Mine Awareness ADL 155.

SPORT TEVÉKENYSÉG ÉS TÁRSADALMI SZERVEZETI TAGSÁG

- 2005-től a Magyar Tartalékosok Szövetsége (MATASZ) Budapest Főváros szervezet tagja, 2010-2011-ben elnöke.
- Budapest III. kerület Polgárőr Egyesület tagja, pályázatfigyelő szakmai megbízott. Airsoft (sport- és taktikai lövészet), nemzetközi tapasztalattal bővítve.
- BSI törzsfutó (maraton, félmaraton), Fuss Babakocsival Egyesület tagja.
- Otthon Segítünk Alapítvány kuratóriumi tagja.
- Római úti 2. számú Garázsszövetkezet elnökségi tagja, szövetkezeti tag.